

Конкурси мистецтв в історії олімпійського руху сучасності

Марія Булатова, Денис Белокуров, Олександр Кучерявий
Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Art competitions in the history of the modern Olympic movement

Bulatova Maria, Belokurov Denis, Kucheryavy Alexander

Abstract. The article presents an excursion into the fascinating history of one of the brightest pages of the modern Olympic Games - art competitions in architecture, literature, music, painting and sculpture, held in the programs of the Olympic Games 1912-1948. The crucial role of Pierre de Coubertin in the organization and conduct of these competitions is shown, who viewed them as a manifestation of continuity between the ancient Greek and modern Games and persistently promoted this view of the Olympic Games, preventing primitivism in relation to them as a mere sports event by all means. Detailed information on all the competitions that have become part of the world community cultural life, the arena for demonstrating the association between sport and art and humanities education, and their winners - mostly prominent representatives of world culture is presented. The problems and contradictions that arose during the organization and holding of competitions, as well as the crisis phenomena that caused their termination have been analyzed. It has been proven that the art competition abolition at the IOC session in 1949, caused by the struggle against professionalism in Olympic sports, seriously weakened the general cultural component of the Olympic Games and their legacy. The revival of full-fledged art competitions should be one of the priorities of the International Olympic Committee, which will increase the role of the Olympic Games in the field of humanitarian education of various population segments, especially young people, and become a demonstration of respect for the cultural heritage of ancient Greek civilization.

Keywords: Olympic Games, art competitions, Olympic education.

Конкурси мистецтв в історії олімпійського руху сучасності

Марія Булатова, Денис Белокуров, Олександр Кучерявий

Анотація. У статті викладено екскурс у захоплюючу історію однієї з найяскравіших сторінок Олімпійських ігор сучасності – конкурсів мистецтв у галузі архітектури, літератури, музики, живопису та скульптури, що проводилися в програмах Ігор Олімпіад 1912–1948 рр. Показано вирішальну роль П'єра де Кубертена в організації та проведенні цих конкурсів, який вбачав у них прояв наступності між давньогрецькими і сучасними Іграми і наполегливо пропагував саме такий погляд на Олімпійські ігри, усіма способами перешкоджаючи примітивізації відношення до них як до власне спортивної події. Наведено детальну інформацію про всі конкурси, які стали частиною культурного життя світового співтовариства, ареною демонстрації зв'язку спорту з мистецтвом і гуманітарною освітою, та їх переможців – здебільшого видатних представників світової культури. Проаналізовано проблеми і суперечності, що виникали під час організації і проведення конкурсів, а також кризові явища, які і стали причиною припинення їх проведення. Доведено, що скасування конкурсів мистецтв на сесії МОК у 1949 р., спричинене боротьбою з професіоналізмом в олімпійському спорті, серйозно послабило загальнокультурну складову Ігор Олімпіад та їх спадщину. Відродження повноцінних конкурсів мистецтв має стати одним із пріоритетів у діяльності Міжнародного олімпійського комітету, що дозволить підвищити роль Олімпійських ігор у сфері гуманітарної освіти різних верств населення, особливо молоді, і стане демонстрацією поваги до культурної спадщини давньогрецької цивілізації.

Ключові слова: Олімпійські ігри, конкурси мистецтв, олімпійська освіта.

Постановка проблеми. Захоплюючою сторінкою історії Олімпійських ігор сучасності стали конкурси мистецтв, які проводилися, починаючи з Ігор V Олімпіади 1912 р. у Стокгольмі, і припинили своє існування після Ігор XIV Олімпіади 1948 р. у Лондоні. Такі конкурси стали ще одним досягненням П'єра де Кубертена, який постійно проводив паралелі між Іграми античності і сучасності. Однак після скасування Міжнародним олімпійським комітетом (МОК) конкурсів мистецтв на сесії 1949 р. різко зросла роль спортивної складової Олімпійських ігор та їх використання як аргументу для ідеологічної і політичної боротьби.

Конкурси, які були важливою частиною культурного життя світового співтовариства, ареною демонстрації зв'язку спорту з мистецтвом і гуманітарною освітою, поступово забувалися, як і імена тріумфаторів – видатних представників архітектури, літературної та музичної творчості, образотворчого та пластичного мистецтва.

Відродженню знань про ці конкурси, їхню роль у культурному житті світового співтовариства, вплив на популярність і авторитет самих Олімпійських ігор і присвячено наше дослідження.

Методологія досліджень. Масив знання, накопиченого протягом більш ніж трьохтисячолітньої історії олімпійського спорту, величезний і знаходиться в десятках тисяч літературних джерел, різних документах, творах архітектури, живопису, скульптури, музичного мистецтва, в інформаційній та рекламній продукції, у філателії, нумізматиці тощо. В умовах, коли фахівці не мали і не могли мати доступу до численних джерел найбагатшої спадщини Олімпійських ігор та олімпійського руху, важко було розраховувати на всебічне вивчення й аналіз історичних подій. Відсутність інформації часто доповнювалася різного роду припущеннями, а іноді й вимислами, а суперечлива інформація не могла бути піддана аналізу у зв'язку зі складністю отримання доступу до першоджерел.

Революція у сфері розвитку інформаційних технологій, що відбулася останніми роками, забезпечила умови для оперативного доступу до безлічі джерел, у десятки разів збільшуючи широту та інтенсивність наукового пошуку. Особливо яскраво це проявилось в предметній області нашого дослідження, основний зміст якого спирається на факти та події, які не пов'язані безпосередньо зі спортивною та змагальною діяльністю, але привертаять увагу засобів масової інформації та фахівців.

Ситуація, що склалася в сучасному глобальному інформаційному просторі, різко збільшила значущість досліджень, орієнтованих на підготовку аналітичних оглядів – досліджень особливого роду, спрямованих на різнобічний і критичний аналіз великого масиву наявного знання. Однак підготовка таких оглядів у багатьох випадках є надзвичайно складним процесом, що пов'язано з величезним обсягом, суперечливістю й однобічністю даних, наявністю великої кількості ненадійних джерел, суджень, висновків, які не мають належної доказової бази.

Вирішення проблеми ми бачимо у використанні метааналізу як наукового методу збирання, оброблення і використання неоднозначної, складної та суперечливої інформації. У своїй основі метааналіз орієнтований на виявлення суперечностей, розбіжностей, різних поглядів і підходів з метою більш ефективної, надійної та обґрунтованої характеристики досліджуваної області. Зміст терміна часто відображають у вигляді образного виразу «метааналіз передбачає аналіз аналізу». Для нашого дослідження інтерес представляли ті положення метааналізу, які сприяють об'єктивності одержуваних результатів, усуненню однобічності і протиріч, належать до логіки дослідження і не пов'язані з використанням статистичних методів. Зокрема, реалізовувалися такі етапи дослідження, характерні для метааналізу:

- відбір інформації з літературних джерел, а також різного роду першоджерел – звітів, документів, спогадів очевидців, музейних фондів, архівних матеріалів;
- відбір інформації, що відповідає критерію об'єктивності, усунення сумнівних і дублюючих джерел, тобто забезпечення якості зібраного матеріалу;
- пропорційне включення в обробку джерел, що відображають різні погляди на ті чи інші події та явища.

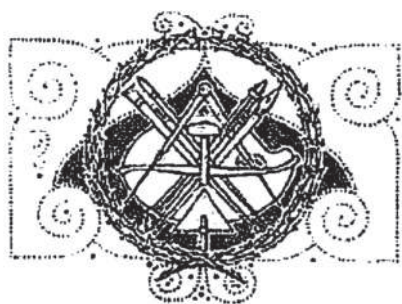
Лише після такого відбору інформації ми приступили до її опису, аналізу та визначення перспектив використання.

Результати дослідження. Захопившись ідеєю створення стабільного офіційного взаємозв'язку між мистецтвом і спортом під час Олімпійських ігор, П'єр де Кубертен у травні 1906 р. скликав у Парижі «Консультативну конференцію мистецтва, літератури і спорту», що проходила в театрі «Комеді Франсез». На цю подію було запрошено багатьох відомих письменників і художників, при цьому приблизно шістьдесят із них займалися вивченням питання, якою мірою і в яких формах мистецтво і література могли б брати участь у святкуванні сучасних Олімпійських ігор і взагалі стали б асоціюватися з практикою спорту з метою загального взаємозбагачення і користі. На цій конференції МОК було запропоновано заснувати п'ять конкурсів (з архітектури, літератури, музики, живопису, скульптури), які б кожні чотири роки дозволяли оцінити неопубліковані роботи, натхненні ідеєю спорту [6, 9, 11, 17].

Втілюючи в життя цю пропозицію, Міжнародний олімпійський комітет на сесії 1906 р. ухвалив рішення про проведення під час Ігор Олімпіад конкурсів мистецтв («Concourse d'Art»), характерних для античних Олімпійських ігор, – з метою відродження взаємозв'язку між спортом і мистецтвом [6, 17].

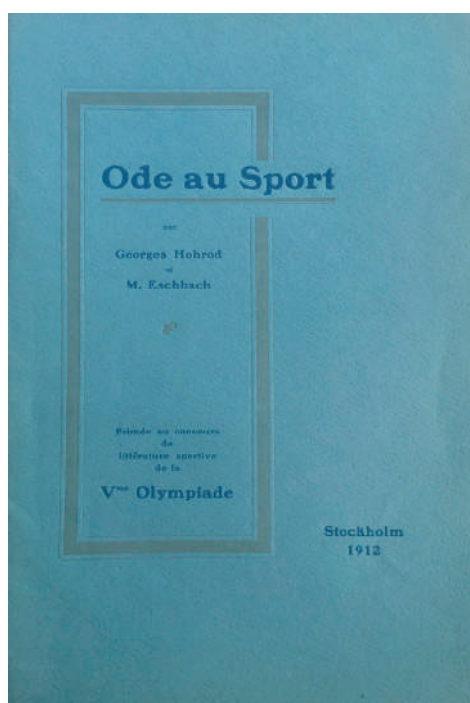
Було заплановано провести перший подібний конкурс мистецтв під час Ігор IV Олімпіади 1908 р. у Лондоні, однак там цей конкурс не відбувся через недостатність часу на підготовку.

На засіданнях МОК у Берліні (1909) та Люксембурзі (1910) питання про проведення конкурсу мистецтв зно-

Emblem from Olympic Review
"Pentathlon of the Muses"
1912 - Stockholm

Емблема олімпійського конкурсу мистецтв 1912 р. «Пентатлон муз»

Обкладинка «Оди спорту». Стокгольм, 1912 р.

П'єр де Кубертен

Дослідження німецького професора Норберта Мюллера дозволили припустити, що подвійний псевдонім був навіяний П'єру де Кубертену перехрестям доріг, що ведуть у Хохрод і Ешбах, який Кубертену доводилося проїжджати на шляху в Літтенбах, де розташовувався маєток його дружини

ву обговорювалося і було ухвалено остаточне рішення про його проведення на Іграх V Олімпіади 1912 р. у Стокгольмі в п'яти номінаціях: архітектура, література, музика, живопис і скульптура.

У зв'язку з прийнятим рішенням МОК організаційний комітет Ігор звернувся до шведських державних організацій і громадських асоціацій у сфері мистецтва по допомозі в організації конкурсу [1, 3].

Королівська академія мистецтв, товариство мистецтв Швеції, а також Королівська вища технічна школа (секція архітектури), проаналізувавши ситуацію, настійно рекомендували організаційному комітету Ігор утриматися від проведення конкурсу. Єдиним об'єднанням у Швеції, яке підтримало ідею олімпійського конкурсу мистецтв, було співтовариство вільних художників. Однак і вони висловили свою думку про те, що проведення конкурсу є неможливим, а виставка творів мистецтва була б дореч-

ною за умови, що для її проведення буде виділено відповідні приміщення.

У зв'язку з виниклою ситуацією організаційний комітет Ігор 6 лютого 1912 р. ухвалив рішення не включати конкурс мистецтв до програми Ігор V Олімпіади.

Проте МОК не здався і прийняв рішення все ж провести конкурс мистецтв на Іграх V Олімпіади. Відповідно до рішення МОК роботи, представлені на конкурс, потрібно було відправити до 1 березня 1912 р. особисто президенту МОК П'єру де Кубертену (за адресою Париж, вулиця Удино, 20).

На конкурс було представлено загалом 33 роботи (33 учасники з 12 країн), які оцінювало журі МОК.

У номінації «Література» золотою медаллю був відзначений німецький дует – Георг Хохрод і Мартін Ешбах за «Оду спорту», представлену німецькою мовою.

Пізніше з'ясувалося, що під псевдонімом «Георг Хохрод і М. Ешбах» творив П'єр де Кубертен, який був справжнім автором «Оди спорту» [8, 21].

Дослідники, які вивчають історію олімпійського спорту та Олімпійських ігор, по-різному тлумачать той факт, що під «Одою спорту» не стояло прізвище справжнього автора цього твору. Найбільш вірогідним є припущення про те, що в ті тривожні часи (подальші події з наростаючою політичною напруженістю призвели до початку в

1914 р. Першої світової війни) П'єр де Кубертен хотів, не афішуючи себе як автора, донести до всіх основну олімпійську ідею – заклик до зближення народів, навіть тих, що не перебувають у дружніх відносинах [3, 4, 14].

Золотих медалей у номінації «Архітектура» були удостоєні швейцарські архітектори Альфонсо Лавер'є і Ежен Моно за «Проект сучасного стадіону на березі озера Леман». Цікаво, що саме вони є творцями прекрасних будівель, що визначають обличчя Лозанни, яку прийнято вважати олімпійською столицею.

Мрією швейцарських архітекторів було відродження Олімпії на берегах Женевського озера. Ідея їхнього проекту полягала в тому, щоб атлети всього світу один раз на чотири роки збиралися в Лозанні для святкування Ігор Олімпіади, як колись це робили древні греки в Олімпії. Ця ідея і сьогодні з багатьох причин є акту-

«Зимовий спорт». Карло Пеллегріні

альною й обговорюється у спортивних колах: зробити олімпійську столицю Лозанну не лише культурним осередком, але й місцем проведення Олімпійських ігор сучасності.

У номінації «Музика» золоту медаль здобув італієць Ріккардо Бартелемі за «Олімпійський тріумфальний марш» [15].

Переможцем у номінації «Живопис» став італійський художник Карло Пеллегріні за картину «Зимовий спорт».

Варто зазначити, що переможцем конкурсу мистецтв у номінації «Скульптура» став американець Волтер Вайненс із США, який був не тільки знаменитим архітектором, а й відомим спортсменом: на попередніх Іграх IV Олімпіади (Лондон-1908) він став олімпійським чемпіоном у змаганнях з кульової стрільби (в особистій першості у вправі «олень, що

біжить», довільна гвинтівка, дуплетна стрільба з відстані 110 ярдів), а на Іграх V Олімпіади (Стокгольм-1912) він був срібним призером у змаганнях із кульової стрільби (у командній першості у вправі «олень, що біжить», довільна гвинтівка, стрільба одиночними пострілами з відстані 100 м). Срібною медаллю був відзначений французький скульптор Жорж Дюбуа за «Модель входу на стадіон»; бронзову медаль не було присуджено нікому.

Про вимогливість журі конкурсу мистецтв під час Ігор V Олімпіади 1912 р. свідчить той факт, що в номінаціях «Архітектура», «Живопис», «Література» і «Музика» нікому не було присуджено срібних і бронзових медалей.

Всі роботи, відзначені нагородами, було відправлено з Парижа до Стокгольма для публічного показу. Виставка робіт відбулася в спеціальному приміщенні в столиці Швеції (Стокгольм, вул. Карлаваген, 10).

Американський скульптор Волтер Вайненс подарував свою роботу «Американський рисак» Олімпійському комітету Швеції – і згодом вона поповнила

В олімпійській історії лише два учасники були призерами як спортивних, так і художніх змагань. Це американський стрілок і скульптор Волтер Вайненс, а також угорський плавець і архітектор Альфред Хайош (Гутман)

колекцію шведського музею атлетики на Олімпійському стадіоні. Бронзовий медальйон «Радість від зусилля», виконаний для конкурсу американським професором з Філадельфії Робертом Тайтом Мак-Кензі, було встановлено на стіні біля входу в Олімпійський стадіон Стокгольма.

У науковій літературі побутує думка [24], що на олімпійському конкурсі мистецтв 1912 р. переможці та призер були відзначені нагородами, але не олімпійськими медалями. Це думка хибна, оскільки переможці та срібний призер були нагороджені золотими і срібними медалями [1, 3]. Більше того, в офіційному звіті відображено досягнення не лише представників мистецтв, але й країн, які вони представляли: Італія (2 золоті медалі, 6 очок), Франція (1 золота, 1 срібна медаль, 5 очок), США і Швейцарія (по 1 золотій медалі, 3 очки).

Наступний конкурс мистецтв, який входив до олімпійської програми, було проведено в тих само п'яти номінаціях під час Ігор VII Олімпіади, що проходили в 1920 р. в Антверпені (оскільки Ігри VI Олімпіади 1916 р. не відбулися через Першу світову війну). У ньому взяли участь 11 митців (серед них одна жінка) із п'яти країн [16].

У номінації «Архітектура» золоту і бронзову медалі не було присуджено, а срібну нагороду журі вручило норвезькому архітектору Хольгеру Сіндінгу-Ларсену за «Проект гімнастичної школи».

У номінації «Література» золотою медаллю конкурсу мистецтв був відзначений італійський поет Ніколаї Раньєра за «Олімпійські пісні». Срібною нагородою журі відзначило Теодора Андреа Кука з Великої Британії (який, до речі, у 1910–1917 рр. був членом МОК для цієї країни) – за його твір «Олімпійські ігри в Антверпені», а володарем бронзової медалі став бельгійський письменник Моріс Бладель за твір «Хвала богам».

До складу авторитетного міжнародного журі, очолюваного відомим французьким поетом і новелістом Жаном Рішпенем, входили відомі представники літератури та експерти (30 осіб), серед яких Сельма Оттілія Ловіза Лагерльоф – шведська письменниця, перша жінка, удостоєна Нобелівської премії в галузі літератури.

У номінації «Музика» журі конкурсу визнало переможцем бельгійського композитора Жоржа Моньє за «Олімпійську музику». Володарем срібної нагороди став італієць Орест Ріва за «Пісню тріумфу». Бронзову медаль не було присуджено нікому.

У номінації «Живопис» золоту медаль не було присуджено нікому. Срібною нагородою журі відзначило Генрієтту Броссін де Поланскі за її роботу «Імпульс». Ця художниця стала першою жінкою, що завоювала олімпійську медаль у конкурсі мистецтв на Іграх Олімпіад. Слід зазначити, що пані Броссін де Поланскі виросла в місті Харків, а до Парижа переїхала в 1909 р. [4, 25]. Бронзовою медалі був удостоєний бельгійський художник Альфред Ост за роботу «Футболіст».

У номінації «Скульптура» золотою медаллю конкурсу мистецтв нагородили бельгійця Альберіка Колліна

за скульптуру «Сила». Срібною нагородою відзначили скульптуру «Конькобіжці», представлену на конкурс бельгійцем Сімоном Гуссенсом. Бронзовою медалі був удостоєний його співвітчизник Альфонс де Купер за скульптури «Штовхач ядра» і «Бігун».

Найбільшу кількість медалей у конкурсі мистецтв, який входив до олімпійської програми Ігор VII Олімпіади 1920 р. в Антверпені, завоювали представники Бельгії (2 золоті, 1 срібну і 3 бронзові), на другому місці – Італії (1 золоту, 1 срібну), третє місце розділили конкурсант з Великої Британії, Норвегії та Франції, які завоювали по одній срібній медалі.

На конкурс мистецтв, приурочений до Ігор VIII Олімпіади 1924 р. у Парижі, було представлено 193 художні роботи у тих само п'яти номінаціях [2, 18].

У конкурсі взяли участь 189 митців (з них 21 жінка) з 24 країн.

Умови проведення конкурсу не обмежували участь представників мистецтва з країн, які не були членами МОК, що дозволило трьом художникам із СРСР (який на офіційному рівні ігнорував Олімпійські ігри) взяти участь у конкурсі.

У номінації «Архітектура» журі вирішило нікому не присуджувати золоті медалі. Володарями срібних нагород стали угорські архітектори Альфред Хайош і Деже Лаубер, які представили на конкурс свій «Проект водного стадіону», яким і сьогодні користуються мешканці та гості міста Будапешт. Варто сказати, що Альфред Хайош – дворазовий олімпійський чемпіон, який на Іграх I Олімпіади 1896 р. в Афінах переміг у плаванні на 100 і 1200 м вільним стилем. Бронзовою медаллю був відзначений Жульєн Медецин з Монако за «Стадіон у Монте-Карло».

У номінації «Література» золотою медалі був удостоєний французький письменник Гео Чарльз за твір «Олімпійські ігри». Володарями срібних нагород стали двоє конкурсантів – датчанин Йозеф Петерсен за «Евріалу» і Дороті Маргарет Стюарт із Великої Британії за «Пісню меча». Ще двоє учасників конкурсу були відзначені бронзовими медалями – ірландець Олівер Сент-Джон Гогарті за «Оду командним іграм» і француз Шарль Антуан Гонне за твір «Перед обличчям бога Олімпії».

У номінації «Музика» журі вирішило взагалі нікому не присуджувати медалей.

Пов'язано це було з тим, що до складу міжнародного журі, яке працювало під головуванням видатного французького композитора, органіста, музичного педагога Шарля-Марі Відора, входили 45 членів – визнаних музикантів, композиторів з різних країн світу. Серед них французи Луї Обер, Роберт Брюссель, Надя Буланже (серед 1200 учнів якої були Аарон Каплан, Джордж Гершвін, Леонард Бернстайн, Мішель Легран та ін.), Гюстав Шарпантьє, Поль Дюк, Габріель Форе, Жорж Ю, найбільший представник школи Сезара Франка Венсан Д'Енді, Шарль Кеклен, П'єр Лало, один із трьох провідних представників музичного імпресіонізму Моріс Равель,

Люксембурзький художник Жан Якобі був єдиним учасником чотирьох олімпійських конкурсів мистецтв, двічі був нагороджений золотою медаллю – за живописні роботи (1924) та малюнок (1928), і двічі був відзначений схвальним відгуком (1932 та 1936)

Анрі Рабо, Флоран Шмітт, Альбер Руссель та ін., італійці Ільдельбрандо Піццетті, Джан Франческо Маліп'єро, Рікардо Дзандонаї, нідерландський диригент Віллем Менгельберг, російський композитор, один із найбільших представників світової музичної культури ХХ ст. Ігор Стравінський, польський композитор і музичний критик Кароль Шимановський, португальський композитор Жозе Віана да Мотта, творець музичної ритміки, швейцарський композитор Еміль Жак-Далькроз, американський композитор Едвард Берлінгейм Гілл, угорський композитор Бела Барток тощо. До складу журі також входили знавці музичного мистецтва маркіз де Каstellан і маркіз де Поліньяк. Рівень вимогливості членів журі музичного конкурсу був надзвичайно високий.

У номінації «Живопис» володарем золотої медалі став художник із Люксембургу Жан Ніколя Якобі, який представив на конкурс роботи «Кутовий удар», «Старт». Срібною нагородою був відзначений ірландець Джек Батлер Ейтс за картину «Плавання», а бронзовою медаллю – Йоханнес Герард Дідерік ван Хелл з Нідерландів за картину «Катання на льоду».

Журі, до складу якого входили такі видатні французькі художники, як Поль Клоде, Поль Валері, Моріс Дені, суворо оцінювало роботи, представлені на конкурс, а з іншого боку, своїм авторитетом привертало увагу до конкурсу світової художньої громадськості.

Переможцем у номінації «Скульптура» журі конкурсу назвало Константіноса Дімітріадіса з Греції за скульптуру «Дискобол», яка нині прикрашає площу біля входу в біломармуровий стадіон «Панатінаїкос» в Афінах. Срібною нагородою був відзначений скульптор із Люксембургу Френсіс Хельденштайн за роботу «В Олімпію». А володарями бронзових нагород стали француз Клод-Леон Маску (за надані ним на конкурс «Сім спортивних медалей») і Жан Рене Гоген із Данії (до речі, син видат-

ного французького живописця Поля Гогена) – за скульптуру «Боксер».

До складу міжнародного журі олімпійського конкурсу мистецтв у номінації «Скульптура», яке працювало під керівництвом французького скульптора Андре Мішеля, увійшли 26 видатних скульпторів і експертів. Францію представляли відомі скульптори Жозе Берnard, Жан Буше, Анрі Бушар, Альберт Бурдаріат, мадам Бартоломе, Еміль Бурдель (учень Франсуа Огюста Родена), Жан Жирардо, Адріан Хебрард, Анрі Нок, Поль Ландовський (автор статуї Христа-спасителя в Ріо-де-Жанейро), історик французького мистецтва Жорж Салль тощо. У складі журі також працювали каталонський скульптор Жузеп Клара, француз каталонського походження Арістід Майоль, шведський скульптор Карл Міллес, чеський скульптор Богуміл Кафка, італійські – Вінченцо Джеміто і П'єтро Каноніка, американський скульптор ірландського походження Ендрю О'Коннор, лідер руху «Нова скульптура» британець Сер Джордж Фрамpton, а також граф Жюль де Каstellан, граф Жюстін'єн де Кларі, маркіз де Поліньяк.

Висока оцінка робіт, відзначених медалями, надана настільки авторитетним журі, свідчить про їхню надзвичайну художню значущість.

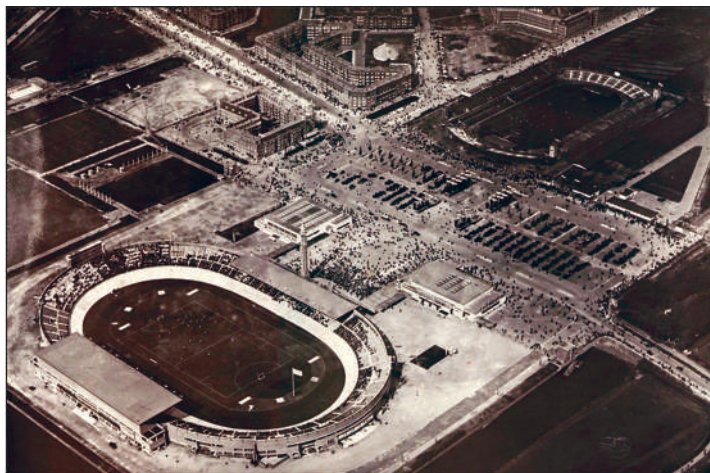
Найбільшу кількість медалей в олімпійському конкурсі мистецтв, приуроченому до Ігор VIII Олімпіади 1924 р. у Парижі, завоювали представники Франції (1 золоту і 2 бронзові), на другому місці опинилися конкурсанти з Люксембургу (1 золота, 1 срібна), на третьому – з Данії та Ірландії (по 1 срібній та 1 бронзовій нагороді). Одну золоту медаль вручили конкурсанту з Греції, по одній срібній – конкурсантам з Великої Британії та Угорщини, по одній бронзовій – з Нідерландів і Монако.

На конкурсі мистецтв, що входили до програми Ігор IX Олімпіади (Амстердам-1928), суперництво між його учасниками велося в 13 номінаціях за п'ятьма категоріями: архітектура (дві номінації – містобудівні та архітектурні проекти); література (три номінації – ліричні, драматичні, епічні твори); музика (три номінації – сольний та хоровий спів, інструментальна музика, оркестрова музика); живопис (три номінації – живопис, малюнки та акварелі, графіка); скульптура (дві номінації – кругла скульптура, рельєфи і медалі).

У конкурсі взяли участь 370 митців (серед них 29 жінок) із 18 країн [5, 20].

У номінації «Містобудівні проекти» переможцем став німецький архітектор Адольф Хенсел з роботою «Нюрнберзький стадіон», срібну медаль було присуджено французу Жаку Ламберу за «Стадіон у Версалі», бронзовою нагородою журі удостоїло німецького архітектора Макса Легера за роботу «Міський парк у Гамбурзі 1908».

У номінації «Архітектурні проекти» золоту медаль було присуджено архітектору з Нідерландів Яну Вілсу за «Олімпійський стадіон в Амстердамі». Срібною медаллю нагородили датського архітектора Ейнара Міндедаля

Голландський архітектор Ян Вілс був удостоєний золотої медалі в олімпійському конкурсі мистецтв у номінації «Архітектурний дизайн» за роботу «Олімпійський стадіон в Амстердамі» у 1928 р.

Расмуссена за проєкт «Басейн в Оллерупі», а бронзовою – француза Жака Ламбера за «Стадіон у Версалі».

У конкурсі з літератури в номінації «Ліричні твори» володарем золотої медалі став польський поет і журналіст Казімеж Вежинський за «Олімпійський лавр», срібної – німецький письменник Рудольф Георг Біндінг за «Правила верхової їзди для коханої». Бронзова нагорода була присуджена Йоханнесу Вельтцеру з Данії за «Героїчну симфонію».

У номінації «Драматичні твори» журі нікому не присудило золотої і бронзової медалей. Срібної нагороди був удостоєний Лауро де Бозіс з Італії за твір «Ікар».

У номінації «Епічні твори» золоту медаль було присуджено олімпійському історичу з Угорщини Ференцу Мезо за роботу «Історія Олімпійських ігор» (цікаво, що в подальшому – з 1948 по 1961 р. – Ференц Мезо був членом МОК від Угорщини). Срібну нагороду присудили Ернсту Вайсу з Німеччини за роботу «Боетіус із Орламюнде», а бронзову – Карлу Теодору Шартену і Марго Шартен-Антінк (Нідерланди) – за твір «Дивак з Маремма».

Журі музичного конкурсу не відзначило нагородами нікого з учасників у номінаціях «Сольний і хоровий спів» і «Інструментальна музика». У номінації «Оркестрова музика» золоту і срібну медалі не було присуджено, а володарем бронзової нагороди став датський композитор Рудольф Сімонсен за симфонію № 2 «Еллада».

У номінації «Живопис» переміг Ісаак Ізраельс (Нідерланди) за картину «Вершник у червоному камзолі». Володаркою срібної медалі стала художниця з Великої Брита-

нії Лаура Найт за картину «Боксер», бронзової – німецький живописець Вальтер Клемм за картину «Катання на ковзанах».

У номінації «Малюнки й акварелі» перемогу здобув Жан Ніколя Якобі з Люксембургу (який за чотири роки до цього виграв конкурс мистецтв у цій номінації на Іграх-1924 у Парижі), що представив малюнок «Регбі» [12]. Срібною нагородою був відзначений французький художник Александр Віро за роботу «Футболіст», а бронзовою – художник з Польщі Владислав С্কочлас за плакати «Стрілець із лука».

У номінації «Графіка» журі конкурсу удостоїло золотої медалі Вільяма Ніколсона з Великої Британії за «Кольорову гравюру на дереві, 12 видів спорту». Срібною нагородою був відзначений швейцарський художник Карл Моос за плакат «Легка атлетика», а бронзовою – художник з Німеччини Макс Фельдбауер за роботу «Поштовий вагон».

У номінації «Кругла скульптура» переміг французький скульптор-монументаліст Поль Ландовський за

Поль Ландовський, французький скульптор-монументаліст польського походження – автор всесвітньо відомої статуї Христа Спасителя в Ріо-де-Жанейро, був удостоєний золотої медалі за скульптуру «Боксер»

скульптуру «Боксер». Володарем срібної нагороди став Міло Мартін зі Швейцарії за скульптуру «Атлет, який відпочиває», а бронзової – Рене Сінтеніс з Німеччини за скульптуру «Футболіст».

У номінації «Рельєфи і медалі» журі конкурсу відзначило золотою нагородою австрійця Едвіна Грінавера за серію медалей на спортивні теми, срібною – Крістіана Йоханнеса ван дер Хефа з Нідерландів за розробку медалі до Олімпійських ігор 1928 р., бронзовою – німецького скульптора Едвіна Шарффа за «Спортивний знак».

В організації конкурсу мистецтв були деякі відмінності від попередніх конкурсів. По-перше, учасники конкурсу виставляли свої роботи не за номінаціями, а за національною приналежністю. Так, експонати німецької оглядової зали після завершення конкурсу було перевезено до Дюссельдорфа і виставлено там для огляду публіки.

По-друге, більшість робіт, представлених на конкурсі, після його закінчення було продано, що, безумовно, викликало обурення у членів МОК, оскільки порушувало принцип аматорства в олімпійському спорті.

Найбільшу кількість нагород на олімпійському конкурсі мистецтв 1928 р. отримали представники Німеччини – 8 (1 золоту, 2 срібні, 5 бронзових), на другому місці митці з Нідерландів (2 золоті, 1 срібну, 1 бронзову) і Франції (1 золоту, 2 срібні, 1 бронзову), на третьому – з Данії, які здобули 3 нагороди (1 срібну, 2 бронзові). По дві нагороди завоювали представники Великої Британії (1 золоту, 1 срібну), Польщі (1 золоту, 1 бронзову), Швейцарії (2 срібні). По одній золотій нагороді отримали митці з Австрії, Угорщини і Люксембургу, одну срібну – з Італії.

Конкурс мистецтв, що був частиною програми Ігор X Олімпіади 1932 р. у Лос-Анджелесі, проводився в категоріях архітектура, скульптура, живопис, музика, література – в дев'яти номінаціях. Кількість його учасників становила 587 осіб (серед них 76 жінок) з 36 країн. На конкурс було представлено 1100 робіт [19, 22].

У номінації «Містобудівні проекти» найвищої нагородою був удостоєний Джон Х'юз із Великої Британії за проєкт «План стадіону зі спортивно-оздоровчим комплексом для Ліверпуля». Друге місце посів Йєнс Клеменсен із Данії за «План стадіону і міського парку», третє – бельгієць Андре Вербеке за «План марафон-парку».

У номінації «Архітектурні проєкти» найвищою нагородою було відзначено проєкт «Арена для бою биків», створений французькими архітекторами Густавом Саакє, П'єром Монтено і П'єром Байї. На другому місці опинився архітектор Джон Рассел Поуп із США за «Гімназію Пейна Вітні» в Нью-Хейвені (штат Коннектикут), на третьому – німецький архітектор Ріхард Конвярж за «Сілезьку спортивну арену в Бреслау».

До складу журі конкурсу мистецтв Ігор X Олімпіади 1932 р. входили відомі професіонали в різних видах мистецтв. Так, членами журі в номінаціях з архітектури були Еліель Саарінен – фінський архітектор, основоположник стилю модерн у фінській архітектурі; американський архітектор Артур Браун, за проєктами якого було зведено

найбільш значні будівлі в Сан-Франциско; архітектор Мирон Хант, роботи якого стали обличчям Південної Каліфорнії; директор школи образотворчих мистецтв Пенсільванського університету Воррен Пауерс Лерд і президент Каліфорнійської гільдії мистецтв та ремесел Фредерік Мейєр (обидва з США).

Найвищою нагородою в літературному конкурсі був відзначений німецький поет (і альпініст) Пауль Бауєр за твір «На Канченджанзі», на написання якого його надихнула власна спроба сходження в 1931 р. на одну з найвищих гімалайських вершин.

Членами журі літературного конкурсу були французький письменник Андре Моруа, англійський письменник Сер Х'ю Сеймур Волпол, американський літературний критик Вільям Лайон Фелпс. Журі вручило заохочувальний приз Ейвері Брендеджу (майбутньому президенту МОК) за його есе про значення аматорського спорту.

Жодному з музичних творів, які брали участь у конкурсі мистецтв на Іграх X Олімпіади-1932, журі не було присуджено перше і третє місце. Друге місце посів композитор і скрипаль із Чехословаччини Йозеф Сук за твір «У нове життя».

До складу журі музичного конкурсу увійшли американський піаніст і композитор Рубін Голдмарк, польський піаніст і композитор Зигмунт Стойовський, американський піаніст, композитор і диригент Ернест Шеллінг, швейцарський піаніст, музикознавець, який проживав у Парижі, Карл Енгель, а також Антанас Юргеліоніс.

У номінації «Живопис» журі конкурсу найвищою нагородою присвоїло шведському художнику Девіду Валліну за картину «На пляжі Арілда». Срібною медаллю була нагороджена американська художниця Рут-Бланше Кемпстер-Міллер за картину «Боротьба», бронзову не присуджували нікому.

У номінації «Малюнки й акварелі» володарем найвищої нагороди став американський художник Лі Блер за акварель «Родео». Друге місце посів Персі Кросбі із США за роботу «Перочинний ніж», третє – Герхард Вестерманн із Нідерландів за рисунок «Вершник».

У номінації «Печатна графіка» найвищої нагороди конкурсу мистецтв був удостоєний художник із США Йозеф Вебстер Голінкін за гравюру «Ножиці для ніг», що відтворювала один із борцівських прийомів; друге місце посіла Яніна Конарська із Польщі за роботу «Стадіон», третє – німецький художник Йоахім Карш за роботу «Передача естафети».

До складу журі конкурсу живопису та графіки входили мексиканський художник Хосе Давід Альфаро Сікейрос, каліфорнійський художник-імпресіоніст Бенджамін Чемберс Браун, американський художник-мураліст, скульптор Юджин Френсіс Саведж.

У конкурсі скульпторів у номінації «Кругла скульптура» найвищої нагородою був удостоєний Махорі Янг із США за скульптурну композицію «Нокдаун», друге місце посів Мільтіадес Манно з Угорщини за скульптуру «Бо-

ротьба», третє – Якуб Обровський з Чехословаччини за скульптуру «Одіссеї».

У номінації «Рельєфи і медалі» володарем найвищої нагороди став польський скульптор Йозеф Клуковський за роботу «Спортивний рельєф», друге місце посів художник Фрідерік Вільям Мак-Монніс із США за «Ліндберг-медаль», створену в ознаменування трансатлантичного перельоту, здійсненого цим пілотом у 1927 р., третє – канадський скульптор Роберт Тейт-Маккензі за «Емблему атлета».

До складу журі конкурсу скульптури входили шведський скульптор, знаменитий своїми фонтанами Карл Міллес і американський скульптор вірменського походження Хейг Патігян.

Найбільшу кількість нагород на олімпійському конкурсі мистецтв 1932 р. отримали представники США – сім (три перші місця, чотири другі місця), на другому місці опинилися німецькі митці, які здобули три нагороди (одне перше місце, два другі), на третьому – діячі мистецтв Польщі (одне перше і одне друге місце), Данії (два других місця) і Чехословаччини (одне друге місце і одне третє). По одній нагороді найвищого ґатунку завоювали представники Великої Британії, Франції, Швеції; одне друге місце посів митець з Угорщини, по одному третьому місцю здобули конкурсанти з Бельгії, Канади та Нідерландів.

Відмінними рисами конкурсу мистецтв Ігор Х Олімпіади 1932 р. було те, що на розгляд журі свої роботи могли представити тільки ті представники літератури і мистецтва, які жили в той час, а також те, що переможцям і призерам у номінаціях не вручали медалей, а найкращі роботи було відзначено почесними нагородами.

Конкурс мистецтв, який входив до програми Ігор ХІ Олімпіади 1936 р. у Берліні, було проведено в 15 номінаціях за п'ятьма категоріями: архітектура, література, музика, живопис і графіка, скульптура [7].

Організаційний комітет Ігор ХІ Олімпіади 1936 р. ухвалив рішення укомплектувати журі конкурсу мистецтв переважно з німецьких фахівців, додавши в кожну номінацію по два іноземних члени, таким чином забезпечивши міжнародний склад конкурсу.

Комітет конкурсу мистецтв особисто очолив міністр народної освіти і пропаганди Йозеф Геббельс. До головного складу журі увійшли урядовий радник, голова ради Міністерства пропаганди Німеччини Курт Бібрах, президент Німецького олімпійського комітету доктор Теодор Левальд, президент німецької Палати образотворчих мистецтв професор Адольф Циглер, генеральний секретар оргкомітету доктор Карл Дієм, представник оргкомітету фрау Едіт Лобек та ін.

До конкурсу було допущено 527 учасників (з них 30 жінок) з 24 країн.

У категорії «Архітектура» у номінації «Містобудівні проекти» володарями золотої медалі стали Вернер Марх і Вальтер Марх із Німеччини за «Олімпійський парк у Берліні/Райхшпортфельд». Срібною нагородою був відзначений американський ландшафтний архітектор

Чарлз Дауні Лей за проєкт «Військово-морський парк Брукліна», бронзовою – німецький архітектор Теодор Нусбаум за проєкт «План Кельна і спортивні споруди».

У номінації «Архітектурне проєктування» золотою медаллю був нагороджений австрійський архітектор Герман Кучера (за проєкт «Лижний стадіон»). Срібною медаллю удостоєний німецький архітектор Вернер Марх за «Райхшпортфельд», бронзовою – Герберт Кастінгер і Герман Штігхольцер із Австрії за «Спортивну арену у Відні».

До складу журі конкурсу з архітектури, яке очолив архітектор, професор Генріх Тессенов, крім трьох німецьких експертів увійшли голландський архітектор Ян Вілс і французький архітектор Жан В. Шандлер.

У категорії «Література» у номінації «Ліричні твори» золотою медаллю був відзначений німецький поет Франц Зондінгер (виступав під псевдонімом Фелікс Дюнен) за твір «Бігун». Володарем срібною медалі став Бруно Фатторі з Італії за «Благородні обличчя» («Профілі адзуррі»), бронзовою – поет з Австрії Ганс-Гельмут Штойбер за вірш «Дискобол».

У номінації «Драматичні твори» медалі конкурсу мистецтв на Іграх ХІ Олімпіади 1936 р. не були присуджені нікому.

У номінації «Епічні твори» золотою нагородою був удостоєний фінський письменник Урхо Кархумакі за роман «У вільній воді». Срібну медаль присудили німецькому поетові Вільгельму Емеру за твір «На вершині світу». Володарем бронзовою нагороди став польський письменник Ян Парандовський за «Олімпійський диск» (цікаво, що він народився та жив у Львові).

У журі секції «Література», яке очолював президент німецької Палати письменників Ганс Йост, до п'яти німецьких фахівців додалися доктор Хенц (Австрія) і професор Шарлі Клерк (Швейцарія).

У музичному конкурсі у номінації «Сольний та хоровий спів» золотою медаллю був відзначений Пауль Хеффер (Німеччина) за музику до «Олімпійської клятви». Срібну нагороду присудили німецькому композитору Курту Томасу за твір «Кантата до Олімпійських ігор 1936», бронзову – його співвітчизнику Гаральду Генцмеру за твір «Бігун».

У номінації «Інструментальна музика» ніхто з учасників конкурсу нагородами не був відзначений.

У номінації «Оркестрова музика» володарем золотої медалі став німецький композитор Вернер Егк за твір «Олімпійська святкова музика». Італійський композитор Ліно Лівіабелла був удостоєний срібною медаллю за твір «Переможець», а бронзовою – композитор з Чехословаччини Ярослав Кржичка за «Гірську сюїту».

У журі секції «Музика», яке очолював президент Німецької музичної палати Петер Раабе, до семи німецьких членів приєдналися їхні колеги – фінський композитор Ірйо Кілінін і італійський композитор Франческо Маліп'єро.

У категорії «Живопис і графіка» у номінації «Картини» золоту медаль журі не присудило нікому. Срібною нагородою відзначили австрійського художника Рудоль-

Італійський скульптор Фарпі Вільнолі був відзначений золотою медаллю за скульптуру «Іздовий двоколки»

фа Германа Айзенменгера за картину «Бігун перед фінішем», а бронзовою – японського художника Такахарі Фудзіта за картину «Хокей з шайбою».

У номінації «Малюнки й акварелі» золоту медаль не було присуджено. Срібної нагороди удостоїли італійського художника Романо Дацці за «Чотири ескізи фресок». Бронзовою медаллю відзначили японського художника Сюякі Судзукі за «Класичні японські скачки».

У номінації «Гравюри» медалі присуджені не були.

У номінації «Прикладна графіка» володарем золотої медалі став швейцарський художник Алекс Вальтер Дігельман за «Плакат Ароза I». Срібну медаль було присуджено німецькому художнику Альфреду Хірлю за плакат «Міжнародні автоперегонки», бронзову – Станіславу Остойя-Хростовському із Польщі за «Диплом яхт-клубу».

До складу журі секції «Живопис і графіка», яке очолював художник Фрейхер фон Кеніг, увійшли крім шести німецьких фахівців професор Ганс Ранзоні (Австрія) і доктор Лайош Тігомейр (Угорщина).

У категорії «Скульптура» у номінації «Кругла скульптура» журі конкурсу удостоїло золотої медалі італійця Фарпі Вільнолі за скульптуру «Іздовий двоколки», срібної – німця Арно Брекера за скульптуру «Десятиборець», бронзової – шведського митця Стіга Бломберга за скульптуру «Молоді борці».

У номінації «Рельєфи» золотою медаллю конкурсу мистецтв був відзначений німецький скульптор Еміль Сутор за роботу «Бар'єристи». Срібної медалі удостоєний польський скульптор Юзеф Клуковський за роботу «Футбол». Бронзова нагорода в цій номінації не була присуджена.

У номінації «Медалі і значки» золота нагорода не була присуджена нікому. Володарем срібної нагороди став італійський скульптор Лучано Мерканте за роботу «Медалі». Бронзову нагороду журі присудило бельгійському скульптору Жозе Дюпону за роботу «Значок вершника» (варто зазначити, що Дюпон створив також нагородну медаль Ігор VII Олімпіади 1920 р. в Антверпені).

До журі секції «Скульптура», яке очолював скульптор, професор Георг Колбе, до трьох німецьких експертів приєдналися Джон Лундквіст (Швеція) і професор Антоніо Мараїні (Італія).

Після завершення конкурсу мистецтв було відкрито виставку експонатів конкурсу, яку під час Ігор відвідали 70 тис. осіб.

Після закінчення виставки експонати було продано. Покупцями були ентузіасти мистецтва і спорту, серед яких міністри Рейху Вільгельм Фрік, Йозеф Геббельс і Бернгард Руст, мерія міста Берлін, італійський міністр освіти Діно Алфієрі, барон Марімура з Японії.

Загалом на конкурс мистецтв, який входив до програми Ігор XI Олімпіади 1936 р. у Берліні, представники Німеччини завоювали 12 медалей (5 золотих, 5 срібних, 2 бронзові), Італії – 5 медалей (1 золоту, 4 срібних), Австрії – 4 (1 золоту, 1 срібну, 2 бронзові), Польщі – 3 (1 срібну, 2 бронзові), Японії – 2 (бронзові). По одній медалі отримали митці з Фінляндії і Швейцарії (золота), США (срібна), Бельгії, Чехословаччини та Швеції (бронзова).

Наступний конкурс мистецтв відбувся в 1948 р. у Лондоні, де проводилися Ігри XIV Олімпіади (Ігри XII і XIII Олімпіад не відбулися через Другу світову війну).

Шведський архітектор Нільс Олссон був відзначений бронзовою медаллю у номінації «Архітектурні проєкти» за проєкт «Басейн і спортивний зал в Гетеборзі»

Цей конкурс мистецтв проводився у 14 номінаціях за п'ятьма категоріями (архітектура, література, музика, живопис і графіка, скульптура).

У ньому взяли участь 324 митці (серед них 52 жінки) з 27 країн.

Особливістю проведення конкурсу мистецтв 1948 р. було те, що роботи на конкурс мали бути представлені національними олімпійськими комітетами відповідних країн, що позбавляло людей, які змінили місце проживання після Другої світової війни і не отримали нового громадянства, права участі у конкурсі. У ньому брали участь лише громадяни держав або натуралізовані особи. Ідею Кубертена про єднання митців навколо спорту було зруйновано, а конкурс отримав характер національного представництва [21, 23].

До складу журі конкурсу мистецтв, очолюваного генералом Сером Роналдом Адамом і його заступником Сером Еріком Норманном, увійшли керівники секцій: «Архітектура» – відомий британський архітектор Сер Томас Персі, «Живопис» – видатний художник-мариніст Норман Вілкінсон, «Графічне мистецтво» – відомий британський гравер Малколм Осборн, «Скульптура» – прославлений британський скульптор Сер Вільям Рейд Дік, «Література» – блискучий британський письменник-гуморист Сер Алан Патрік Герберт, «Музика» – легендарний британський композитор, диригент і піаніст Сер Арнолд Бакс.

До британських експертів приєдналися їхні зарубіжні колеги: у секції «Архітектура» – провідні архітектори свого часу Ян Вілс (Голландія) і Говард Крейн (США), у секції «Живопис» – відомий французький художник Поль Брет і італійський історик мистецтва і художній критик, професор Джуліо Карло Арган, у секції «Скульптура» – скульптор зі Швеції Сігрід Бломберг і славетний

бразильський художник, професор Генрік Сальвіо, у секції «Графічне мистецтво» – чехословацький художник Віктор Стретті і фінський мистецтвознавець Сакарі Сааріківі, у номінації «Прикладне мистецтво» – американський історик-мистецтвознавець Блей-Мор Годвін, у секції «Література» – швейцарський лінгвіст і літературний критик, професор Макс Вільді, а також датський журналіст і літературний критик Сігфред Педерсен, у секції «Музика» – знаменитий французький композитор Поль Ле Рой і видатний італійський журналіст, «поет спорту», як його називали співвітчизники Бруно Рогі.

У категорії «Архітектура» в номінації «Містобудівні проєкти» володарем золотої медалі став Юр'є Ліндегрєн з Фінляндії – за проєкт «Легкоатлетичний центр у Варкаузі». Срібну медаль здобули швейцарські архітектори Вернер Шиндлер і Едуард Кнупфер за «Швейцарський федеральний спортивно-гімнастичний центр», бронзову – Ілмарі Німелайнен із Фінляндії за «Легкоатлетичний центр у Кемі».

У номінації «Архітектурні проєкти» журі конкурсу присудило золоту медаль австрійському архітектору Адольфу Гоху за «Лижний перехід на Кобенцл». Друге місце посів Альфред Рінеш з Австрії за «Центр водного спорту в Каринтії». Бронзовою медаллю був удостоєний шведський архітектор Нільс Олссон «Басейн і спортивний зал у Гетеборзі».

У категорії «Література» у номінації «Ліричні твори» перемогла фінська поетеса Аале Тьонні за «Прославлення Еллади». Срібною нагородою були відзначені «Шість віршів» південноафриканського поета Ернста ван Хердена, а бронзовою – «Ритм стадіону» французького поета Жільбера Проте.

У номінації «Драматичні твори» медалі не було присуджено нікому.

У номінації «Епічні твори» журі присудило золоту медаль італійському письменникові Джані Ступарічу за твір «Грот». Срібної медалі був удостоєний Йозеф Петерсон із Данії за твір «Олімпійський чемпіон», бронзовою – Єва Фелдеш з Угорщини за твір «Джерело молодості».

У категорії «Музичні твори» у номінації «Вокальна музика» золоту і срібну медалі не було присуджено. Бронзовою медаллю нагороджено італійського композитора Габріеле Б'янкі за твір «Олімпійський гімн».

У номінації «Сольно-інструментальна і камерна музика» золоту медаль не було присуджено. Срібною нагородою відзначили канадського композитора Джона Якуба Вейнцвейга за твір «Дивертисменти для соло флейти і струнного оркестру». Бронзову медаль здобув італійський композитор Серджіо Лаурічелла за «Токкату для фортепіано».

У номінації «Оркестрова музика» золотою медаллю був відзначений Збігнєв Турський із Польщі за «Олім-

пійську симфонію». Володарем срібної медалі став фінський композитор Калерво Туукканен за твір «Полювання на ведмедя», бронзовою – датський композитор Ерлінг Брене за твір «Життєва сила».

У категорії «Живопис і графіка» в номінації «Картини маслом і акварелі» володарем золотої медалі став художник з Великої Британії Альфред Томсон за полотно «Любительський чемпіонат у Лондоні». Срібною медаллю був відзначений італійський художник Джованні Страдоне за роботу «Трековий велогонщик», бронзовою – ірландська художниця Летиція Хемілтон за картину «Гонки».

У номінації «Гравюри та офорти» золотої нагороди був удостоєний французький художник-графік Альбер Декаріс за роботу «Басейн». Володарем срібної медалі став Джон Коплі з Великої Британії за роботу «Гравці поло», бронзовою – південноафриканський художник Вольтер Беттіс за роботу «Приморський спорт».

У номінації «Прикладна графіка» золоту медаль журі не присудило нікому. Дві нагороди конкурсу 1948 р. – срібну і бронзову – було присуджено швейцарському художнику Алексу Вальтеру Діггелману (який на конкурсі мистецтв у Берліні-1936 завоював золоту медаль). Він став володарем срібної нагороди за плакат «Першість світу з велосипедного спорту» та бронзовою – за плакат «Першість світу з хокею на льоду».

У категорії «Скульптура» у номінації «Кругла скульптура» володарем золотої медалі став Густав Нордал із

Художник Альфред Реджинальд Томсон з Великої Британії отримав золоту медаль за полотно «Любительський чемпіонат у Лондоні»

Швеції за скульптурну композицію «Пам'яті Лінга» (нагадаємо, що Пер-Генрік Лінг у XIX ст. став основоположником шведської системи гімнастики і очолював Стокгольмський королівський гімнастичний центральний інститут). Срібну медаль здобув Чинтаномі Кар з Великої Британії за роботу «Ковзаняр». Французький скульптор Губерт Єнсенс був нагороджений бронзовою медаллю за роботу «Плавці».

У номінації «Рельєфи» золоту і срібну медалі не присуджено нікому. Бронзовою медаллю було відзначено Розамунд Флетчер із Великої Британії за «Знайдену схованку».

У номінації «Медалі і значки» золоту нагороду журі не присудило нікому. Срібної нагороди був удостоєний австрійський скульптор Оскар Під за «Вісім спортивних значків», бронзової – його співвітчизник Едвін Грінавер за «Значок веслувального спорту» (нагадаємо, що на конкурсі мистецтв в 1928 р. в Амстердамі на Іграх IX Олімпіади Грінавер завоював золоту нагороду).

Загалом на конкурсі мистецтв, який входив до програми Ігор XIV Олімпіади 1948 р. у Лондоні, по чотири олімпійські нагороди здобули представники Фінляндії (2 золоті, 1 срібну, 1 бронзову), Австрії та Великої Британії (по 1 золотій, 2 срібних, 1 бронзовій), Італії (1 золоту, 1 срібну, 2 бронзові). По три медалі здобули митці Франції (1 золоту, 2 бронзові) і Швейцарії (2 срібні, 1 бронзову). По дві нагороди вибороли діячі мистецтв Швеції (1 золоту, 1 бронзову), Данії та Південно-Африканської Республіки (по 1 срібній і 1 бронзовій). По одній нагороді отримали митці Польщі (золота), Канади (срібна), Угорщини та Ірландії (бронзові).

Так склалося, що згаданий конкурс на Іграх-1948 у Лондоні став останнім з подібних конкурсів мистецтв, що входять до програми Ігор Олімпіад, на яких переможців і призерів відзначали золотими, срібними та бронзовими олімпійськими медалями [4, 13, 21].

У МОК було порушено питання про скасування конкурсів мистецтв. Мотивувалося це тим, що практично всі учасники таких конкурсів були професіоналами і займалися мистецтвом за гроші, а це не відповідало тодішнім уявленням про обов'язковість аматорського статусу учасників Олімпійських ігор. На сесії МОК, що відбулася в серпні 1949 р. у Римі, після гострої дискусії взяла гору пропозиція про доцільність скасування (починаючи з Ігор XV Олімпіади 1952 р. у Гельсінкі) конкурсів мистецтв і заміни таких конкурсів на художні виставки – без присудження їх учасникам олімпійських медалей. Остаточне рішення про таку заміну МОК затвердив у 1954 р. на сесії, що проходила в Афінах [10, 17].

Узагальнення статистичних даних конкурсів мистецтв на Іграх Олімпіад 1912–1948 рр. наведено в таблицях 1 і 2. Кількість учасників конкурсів, країн, які вони представляли, а також розіграних нагород постійно зростала. Навіть на повоєнних XIV Олімпійських іграх 1948 р. у Лондоні, коли світ ще не оговтався від важкої спадщини Другої світової війни, кількість учасників у 20–30 разів

перевищувала кількість претендентів на нагороди конкурсів 1912 і 1920 рр.

Цікаво, що у всіх конкурсах мистецтв кількість розіграних нагород була більшою, ніж присуджених. У деяких випадках різниця була разючою.

Наприклад, на IX Олімпійських іграх 1928 р. в Амстердамі без володарів залишилися дев'ять медалей із 39. У 1936 р. на XI Олімпійських іграх у Берліні та в 1948 р. на XIV Олімпійських іграх у Лондоні не було вручено відповідно 13 із 45 і 10 із 42 нагород. У всіх випадках цей факт був відображенням високих вимог оргкомітетів Ігор і призначених ними журі конкурсів та загальнокультурної і художньої цінності представлених на розгляд творів.

Найбільш численними й успішними на конкурсах мистецтв були представники європейських країн – Німеччини, Франції, Італії, Великої Британії, Данії, Бельгії, Польщі, Нідерландів.

Отже, конкурси мистецтв, які проводилися в програмах Ігор Олімпіад 1912–1948 рр., були найбільшими подіями не лише в історії олімпійського руху сучасності, а й великими явищами в культурному житті світової спільноти. Не менш важливим було й те, що конкурси мистецтв відображали історичну спадкоємність між Олімпійськими іграми Стародавньої Греції та сучасності, а також погляди і переконання П'єра де Кубертена, який відродив цю важливу частину культурної спадщини античної цивілізації в сучасних умовах.

Скасування конкурсів мистецтв на сесії МОК у 1949 р., спричинене боротьбою з професіоналізмом в олімпійському спорті, серйозно послабило загальнокультурну складову Ігор Олімпіад та їх спадщину.

На сьогодні, коли вже багато років тому було знято проблему професіоналізму в олімпійському спорті, від-

ТАБЛИЦЯ 1 – Конкурси мистецтв на Іграх Олімпіад (1912–1948)

№ з/п	Показник	Роки проведення Ігор							
		1912	1920	1924	1928	1932	1936	1948	
1	Кількість учасників	33	11	189	370	587	527	324	
2	Кількість учасників жінок	–	1	21	38	76	30	52	
3	Кількість країн	12	5	24	19	36	24	27	
4	Кількість розіграних комплектів медалей	5	5	5	13	9	15	14	
5	Кількість розіграних медалей	15	15	15	39	27	45	42	
6	Кількість присуджених медалей	6	11	14	29	23	32	32	
		золотих	5	3	3	9	8	9	8
		срібних	1	5	5	10	9	12	11
		бронзових	–	3	6	10	6	11	13

ТАБЛИЦА 2 – Конкурсы местств на Играх Олімпіад (1912–1948 рр.)

№ з/п	Країна	Роки проведення Ігор																																									
		1912				1920				1924				1928				1932				1936				1948																	
		Золото	Срібло	Бронза	Усього	Золото	Срібло	Бронза	Усього	Золото	Срібло	Бронза	Усього	Золото	Срібло	Бронза	Усього	Золото	Срібло	Бронза	Усього	Золото	Срібло	Бронза	Усього	Золото	Срібло	Бронза	Усього														
1	США	1	0	0	1												3	4	0	7	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	9	4	5	-							
2	Польща								1	0	1	2	1	0	1	2	3	1	0	2	0	1	2	3	1	0	0	1	0	0	1	8	3	2	3								
3	Німеччина								1	2	5	8	1	0	2	3	5	5	2	12	5	2										23	7	7	9								
4	Франція	1	1	0	2	0	1	0	1	1	0	2	3	1	2	1	4	1	0	0	1				1	0	2	3	14	5	4	5											
5	Велика Британія					0	1	0	1	0	1	0	2	1	1	0	1	1	0	0	1				1	2	1	4	9	3	5	1											
6	Швеція																1	0	0	1	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	2	4	2	-	2								
7	Данія									0	1	1	2	0	1	2	3	0	2	0	2				0	1	1	2	9	-	5	4											
8	Чехословаччина																0	1	1	2	0	0	1	1							3	-	1	2									
9	Угорщина									0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1				0	0	1	1	4	1	2	1											
10	Бельгія					2	1	3	6								0	0	1	1	0	0	1	1							8	2	1	5									
11	Канада																0	0	1	1							0	1	0	1	2	-	1	1									
12	Нідерланди																0	0	1	1	4	0	0	1	1						6	2	1	3									
13	Швейцарія	1	0	0	1															1	0	0	1	0	0	1	0	2	1	3	7	2	4	1									
14	Греція																1	0	0	1												1	1	-	-								
15	Італія	2	0	0	2	1	1	0	2																1	4	0	5	1	1	2	4	14	5	7	2							
16	Фінляндія																															5	3	1	1								
17	Норвегія																																1	-	1	-							
18	Японія																																2	-	-	2							
19	Люксембург																																3	2	1	-							
20	Австрія																																1	1	2	4	1	4	9	3	3	3	
21	Монако																																		1	-	-	1					
22	Ірландія																																	0	0	1	3	-	1	2			
23	ПАР																																	0	1	1	2	2	-	1	1		

родження повноцінних конкурсів мистецтв має стати одним із пріоритетів у діяльності МОК. Це не тільки підвищить роль Олімпійських ігор у сфері гуманітарної освіти різних верств населення, особливо молоді, а й стане демонстрацією поваги до культурної спадщини давньогрецької цивілізації, пам'яті П'єра де Кубертена, а також пам'яті видатного діяча сучасного олімпійського руху Хуана Антоніо Самаранча, сторіччя від дня народження якого ми відзначаємо цього року. Адже саме президент МОК Хуан Антоніо Самаранч ініціював відродження конкурсів мистецтв, які проводилися під час Ігор Олімпіад з 2000 по 2012 р. і, з незрозумілих причин, були відсутні в програмі Ігор Олімпіад 2016 р. у Ріо-де-Жанейро.

Висновки

1. Олімпійські ігри античності були загальнокультурною подією, в якій змагальна складова організаційно перепліталася з релігійними уявленнями і філософією стародавніх греків, їх способом життя і досягненнями в освіті, культурі, архітектурі і різних видах мистецтва. Саме такий погляд на Олімпійські ігри наполегливо пропагував П'єр де Кубертен, усіма способами перешкоджаючи примітивізації відношення до Ігор як до власне спортивної події.

2. Найважливіший засобом об'єднання Ігор з культурою і мистецтвом Кубертен вважав проведення одночасно з Іграми конкурсів мистецтв, переможці яких мали бути вшановані, як і олімпійські чемпіони. Реалізацію своєї ідеї Кубертену вдалося здійснити починаючи в 1912 р. на Іграх V Олімпіади в Стокгольмі, коли було проведено конкурс у п'яти номінаціях – архітектура, література, живопис, музика та скульптура.

3. У наступні роки популярність конкурсів постійно зростала. Проявилася це не лише в їх масовості, але і в участі видатних представників різних видів мистецтв, а також у великій кількості видатних діячів різних видів мистецтв, що входили в журі кожної з номінацій і виявляли високу принциповість і вимогливість під час визначення переможців.

Про масштаби конкурсу мистецтв та їхнє місце в історії олімпійського руху сучасності наочно свідчать цифри. У семи конкурсах, проведених у період з 1912 по 1948 р.,

взяли участь понад 2000 осіб, було розіграно 198 золотих, срібних і бронзових медалей. За всю історію конкурсів було присуджено 147 медалей, володарями яких стали представники 23 країн Європи, Азії та Північної Америки. Різниця між кількістю розіграних і присуджених медалей відображає високу вимогливість оргкомітетів конкурсів до репрезентованих творів мистецтва.

Найбільших успіхів на конкурсах домоглися представники мистецтв Німеччини – 23 медалі (7 золотих), Італії і Франції – по 14 медалей (по 5 золотих), США – 9 медалей (4 золоті) та Австрії – 9 медалей (3 золоті).

4. Зростаюча популярність олімпійських конкурсів рівно була сприйнята рядом національних олімпійських комітетів, які побажали взяти участь у відборі кандидатів та включити результати конкурсів у досягнення національних олімпійських комітетів і країн. І вже на Іграх X Олімпіади 1932 р. у Лос-Анджелесі конкурсанти змушені були виставити свої роботи не за номінаціями, а за експозиціями країн. Це привнесло в конкурси небажаний політичний аспект, який викликав негативну реакцію багатьох видатних діячів культури.

5. З моменту заснування і протягом всієї історії проведено конкурсів не вступали дискусії про їхню несумісність з принципом аматорства, тому що (на відміну від спортсменів) у конкурсах переважно брали участь представники різних видів мистецтв, для яких ця діяльність була професійною. Особливо загострилися протиріччя в цій сфері, коли після конкурсу на Іграх XI Олімпіади 1936 р. у Берліні більшу частину робіт було розпродано.

6. Критичними для конкурсів мистецтв стали Ігри XIV Олімпіади 1948 р. у Лондоні. Рішення про виключне право національних олімпійських комітетів представляти конкурсантів викликало неприйняття багатьох представників культури, як таке, що спотворює саму ідею конкурсів і порушує права людей, які втратили громадянство після Другої світової війни або не співпрацювали з національними олімпійськими комітетами. З урахуванням проблем і протиріччя МОК ініціював скасування конкурсів мистецтв у програмі Ігор Олімпіад, ухваливши остаточне рішення на сесії у 1949 р.

Література

1. Art Competition at the 1912 Stockholm Overview [Internet]. Available at: Sports-reference.com.
2. Ave M. Comité Olympique Français Les Jeux de la VIII-e Olympiade Paris 1924 – Rapport Officiel. Paris: Librairie de France (in French), 1924. p. 601-12.
3. Bergvall E. The Olympic Games of Stockholm 1912. Official Report. Stockholm: Wahlström and Widstrand, 1912. p. 806-11.
4. Bulatova MM, Bubka SN, Platonov VN. Olympic games. 1896–1972. Kyiv: Olympic literature, 2012. p. 496.
5. Camps Y, Wilant N. A Female medallist at the 1928 Olympic Art Competitions: The sculptress Renée Sintenis. International Journal of the History of sport. 2016; 33(13). p. 1483-99.
6. Pierre de Coubertin. Olympism Selected writings. Ed. by N. Müller. International Olympic Committee, 2000: p. 826.
7. Diem C, Richter F, Budzinski F, Konner F, Washer F. The XIth Olympic Games Berlin, 1936. Official Report. 1936; 2: 1106-34.
8. Durry J. Hohrod and Eschbach. A mystery finally solved. Olympic Review. 2000; 32 (4/5): 26-8.
9. Durry J. Pierre de Coubertin: Sport and Aesthetics. Olympic Review. 1986. p. 390-6.
10. Durantes C. Las Bellas Artes y los Juegos Olímpicos. Barcelona, 1992.
11. Durantes C. La historia, las le y la psicología en el ambito olimpico. In: Pierre de Coubertin, Credo y Simbología Olímpica. Comité Olímpico Español, 2013. p. 59-65.
12. Gricius P. The only artist to win two olympic gold medals. Journal of Olympic History. 2018; 26(3): p. 61-7.
13. Kramer B. In search of lost champions of the Olympic Art Contests. Journal of Olympic History. 2004; 12 (2): p. 29-34.
14. Müller N. Pierre de Coubertin and the arts. 2008. p. 113.
15. Olympic Games Art Competition 1912 Stockholm [Internet]. Available at: Olympic-museum.de

16. Olympic Games Antwerp 1920. Official Report. Olympic Committee. 1957. p. 80.
17. Sessions du Comite International Olympic. Olympic Review. International Olympic Committee. 26:2. March 1951. Archived (PDF) from the original on 08.08.2010. Retrived 02.04.2010.
18. Stanton R. The forgotten Olympic Art Competitions: The story of the Olympic Art Competitions of the 20th century. Victoria, B.C.: Trafford Publishing, 2002. p. 412.
19. The Xth Olympiad Los Angeles 1932. Catalogue of competition and Exhibition on art. Official report of the 1932. Olympic Art Competition. 103 p.
20. Van Rossem G. The Ninth Olympiad. Amsterdam 1928. Official report of the Olympic Games 1928 Celebrated in Amsterdam. Issued by the Netherlands NOC. pp. 877-9.
21. Wagner Y. Olympic Art Competition 1912-1948. Olympic Games Museum.
22. Willson G., Browne FG. The Games of the Xth Olympiad Los Angeles 1932. Official report. p. 748-65.
23. XIV Olympiad London 1948. Official report for the XIVth Olympiad 1948. p. 195-8.
24. Yoshida H. The Art Competitions in the modern Olympic Games: Rethinking the boundary problem between art and sport. *Aesthetics*. 2009; 13:111-20.
25. Zablocki W. Painting silver medal: Henriette Brossin de Polansky. *Journal of Olympic History*. 2006. 14:21.

Автор для корреспонденции:

Булатова Мария Михайловна – д-р пед. наук, проф., кафедра истории и теории олимпийского спорта, Национальный университет физического воспитания и спорта Украины; Украина, 03150, Киев, ул. Физкультуры, 1;
<https://orcid/0000-0002-6266-8618>
dr.bulatova@gmail.com

Corresponding author:

Bulatova Maria – Dr. Sc., prof., Department on History and Theory of Olympic Sport, National University of Ukraine on Physical Education and Sport; Ukraine, 03150, Kyiv, 1 Fizkultury Str.;
<https://orcid/0000-0002-6266-8618>
dr.bulatova@gmail.com

Поступила 20.06.2020